

Reactie Staatkundige Gereformeerde Partij (SGP) op Wet op de politieke partijen (Wpp)

De SGP constateert dat de nieuwe Wet op de politieke partijen (Wpp) een aanzienlijke verzwaring van de administratieve lastendruk voor de partijbureaus betekent om op adequate wijze te voldoen aan de in de Wpp gestelde regels. Tegelijkertijd gaat de subsidie voor politieke partijen per 2025 fors omlaag. De SGP vindt dit niet reëel. Politieke partijen vervullen belangrijke functies binnen onze democratische rechtsstaat. Wanneer het kabinet in de memorie van toelichting op de Wpp schrijft dat onze democratische rechtsstaat een kostbaar goed is (p.1), dan verwacht de SGP dat politieke partijen niet minder, maar meer financiële middelen ontvangen om aan de gewenste transparantie-eisen te kunnen voldoen.

Wanneer het kabinet het democratiseringsproces wil bevorderen, verdient het aanbeveling politieke partijen hiervoor meer financiële middelen te verstrekken. Ten opzichte van het buitenland is de subsidie die politieke partijen ontvangen laag (zie overzicht). De SGP pleit ervoor om minimaal de in artikel 88 Wpp opgenomen korting te laten vervallen.

Tot op zekere hoogte zijn de stringenter regels met betrekking tot de interne organisatie, de financiën en politieke advertenties van politieke partijen te begrijpen. Op de volgende punten willen we echter enkele opmerkingen maken:

1. Melden bijdragen van € 10.000 of meer

De Wpp vraagt van politieke partijen om de ontvangst van bijdragen van in totaal € 10.000 of meer per donateur per jaar binnen drie werkdagen na ontvangst te melden bij de Autoriteit. Hierbij wil de SGP de volgende kanttekeningen maken:

- De noodzaak om dit binnen drie werkdagen te doen, ziet de SGP niet. Waarom vindt het kabinet het van belang dat deze informatie binnen drie werkdagen wordt verstrekt aan de Autoriteit? Gaat de Autoriteit ook zeer snel tot publieke publicatie van deze ontvangst over? Wat is het bezwaar om deze termijn op minimaal drie weken te stellen?
- De korte termijn van deze verplichting vraagt teveel van de organisatie van partijbureaus. Een rapportage binnen drie werkdagen betekent dat op alle momenten van het jaar (ook in de zomervakantie) personeelscapaciteit beschikbaar gesteld moet worden om de inkomsten van de partij te monitoren. De SGP vindt het niet reëel om politieke partijen een dergelijke organisatorische uitdaging op te leggen.
- De korte termijn van deze verplichting stelt politieke partijen voor aanzienlijke kosten. Politieke partijen moeten op zeer korte termijn inzichtelijk hebben of één geveer cumulatief een bijdrage van € 10.000 of meer heeft gedaan. Dit betekent dat partijbureaus over een geavanceerd IT-systeem dienen te beschikken dat op elk moment direct inzichtelijk maakt wanneer één geveer dit bedrag heeft bereikt.
- Tot slot de vraag of er ook melding gemaakt moet worden van bijdragen van € 10.000 of meer die door de partij niet worden geaccepteerd en door de partij binnen de termijn van drie werkdagen naar de geveer worden teruggestort. De korte termijn van drie dagen biedt politieke partijen weinig ruimte om een zorgvuldige afweging te maken om een bijdrage al dan niet te accepteren.

2. Verlagen drempel publicatieplicht bijdragen

De Autoriteit maakt een overzicht van de bijdragen van in totaal € 1.000 of meer die de partij in een kalenderjaar ontvangt, openbaar. In het verleden was de drempel voor openbaarmaking € 4.500. Gevolg van verlaging van de drempel tot € 1.000 is dat politieke partijen minder bijdragen ontvangen, omdat veel gevers het niet op prijs stellen dat hun gegevens worden gepubliceerd. Dit betekent voor de politieke partij minder inkomsten, terwijl tegelijkertijd de administratieve lasten toenemen, omdat giften al vanaf € 250 moeten worden geregistreerd. Om de administratieve lasten meer in balans te brengen met de transparantie-eisen stelt de SGP voor giften vanaf € 1.000 te registreren en deze vanaf €2.500 te publiceren.

3. Register van politieke advertenties

Om te voorkomen dat de verkiezingen oneigenlijk worden beïnvloed door verkiezingscampagnes, vindt de regering het belangrijk dat alle campagnes onderdeel zijn van het publieke debat, zowel offline als online. De regering wil daarom transparantie omtrent politieke advertenties bevorderen en vergroten. Hiermee wordt voorkomen dat delen van de verkiezingscampagne zich aan de openbaarheid kunnen onttrekken. Hierdoor wordt het waarborgen van vrije en eerlijke verkiezingen versterkt (p. 21 memorie van toelichting). In de Wpp wordt daarom een wettelijke bepaling gecreëerd voor Nederlandse politieke partijen om openheid te verschaffen over de advertenties die zij plaatsen en de eventuele bijbehorende digitale instrumenten die zij inzetten.

Politieke partijen dienen binnen vijf werkdagen een kopie van de politieke advertentie in digitale vorm of een link naar een audiovisuele vorm daarvan inclusief een transparantieverklaring aan de Autoriteit te verstrekken. Dit brengt voor politieke partijen aanzienlijk meer werk met zich mee, zeker in campagnetijd. Politieke partijen worden hiervoor niet met financiële middelen gecompenseerd. Het gevolg is dat er meer capaciteit benodigd is voor administratieve werkzaamheden en minder tijd voor verkiezingscampagnes. De positie van politieke partijen verzwakt daardoor.

4. Lokale verantwoording

Bij decentrale politieke partijen of afdelingen van politieke partijen wordt het bestuurswerk veelal uitsluitend gedaan door vrijwilligers. Het is van belang hiermee bij het stellen van transparantie-eisen rekening te houden. In de Wpp is gesteld dat decentrale politieke partijen bijdragen vanaf € 50 verantwoorden en vanaf € 200 openbaar maken. De SGP vindt dat de administratieve lastendruk met deze bedragen voor de decentrale politieke partijen te hoog wordt en stelt voor deze bedragen te stellen op respectievelijk € 200 en € 500. Het is op dit moment al moeilijk om kandidaten te vinden voor het vervullen van bestuursfuncties van lokale afdelingen. Wanneer de administratieve lastendruk nog zwaarder wordt, zal het nog moeilijker worden om bestuursfuncties te vervullen.

Volgens de memorie van toelichting (p.16) wordt een decentrale politieke partij gedefinieerd als een politieke partij die onder een aan conform de kieswet geregistreerde aanduiding boven de kandidatenlijst, heeft deelgenomen aan de laatstgehouden verkiezingen van één der provinciale staten, gemeente- of eilandsraden, algemene besturen van een waterschap en daarmee met een zetel is vertegenwoordigd. Betekent dit dat de verplichtingen in de Wpp (drempelbedragen, openbaarmaking

giften, verbod buitenlandse giften) niet op decentrale politieke partijen van toepassing zijn die niet met een zetel in een openbaar lichaam zijn vertegenwoordigd?

5. Partijverbod

In art. 86 Wpp is opgenomen dat een politieke partij verboden wordt verklaard en ontbonden indien de partij door haar doelstelling of werkzaamheden een daadwerkelijke en ernstige bedreiging vormt voor een of meer grondbeginselen van de democratische rechtsstaat. Onder deze grondbeginselen wordt in ieder geval verstaan: periodieke, vrije en geheime verkiezingen; democratische besluitvorming; grondrechten; scheiding van machten en onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak.

De SGP is het met de regering eens dat terughoudendheid past bij het reguleren van politieke partijen gezien hun belangrijke positie. Politieke partijen vormen onder meer de brug tussen politieke besluitvorming en burgers. Ze verwoorden wensen en opvattingen die in de maatschappij leven. De weerbaarheid van de democratie komt volgens de regering in gevaar wanneer een politieke partij zich richt op het ondermijnen of zelfs afschaffen van de (grondbeginselen) van de democratische rechtsstaat. Een kwetsbaarheid lijkt te zitten in het criterium “een of meer grondbeginselen”. Daarmee wordt het criterium van de democratische rechtsstaat versplinterd in verschillende onderdelen en kun je al bij een enkel onderdeel tot een verbod komen.

De SGP vraagt zich af of het concept democratische rechtsstaat niet veel meer als eenheid moeten worden gepresenteerd. Die zorg is wat de SGP betreft reëel als in de uitwerking in lid 2 gesproken wordt over het flexibele en brede begrip grondrechten. De grondrechtencatalogus is de afgelopen eeuwen uitgebreid. Naast klassieke grondrechten zijn er sociale grondrechten. Dat geeft al aan dat grondrechten niet statisch zijn. Er moet ruimte zijn om van mening te verschillen over de wenselijkheid van de uitbreiding van de grondrechtencatalogus. Het is niet aan de regering om politieke partijen daarop de maat te nemen.

De SGP is bezorgd dat dat met het huidige wetsvoorstel te gemakkelijk een opening wordt geboden om politieke partijen met opvattingen over grondrechten die afwijken van een (dominante) meerderheid uit te sluiten. In artikel 86 missen juist de concrete elementen die zeer relevant zijn als het gaat om bedreigingen voor de samenleving, zoals het aanzetten tot geweld. Die elementen zijn verduidelijkt per 1 januari 2022 en worden nu weer verwijderd. De SGP vindt dat haat en geweld niet geaccepteerd kunnen worden.

6. Slot

De SGP vraagt de regering eerlijk onder ogen te zien hoeveel extra werk de verplichtingen in de Wpp voor de politieke partijen met zich meebrengt. En dat hier geen verhoging van de overheidssubsidie tegenover staat, maar zelfs een verlaging. Hierdoor wordt de positie van politieke partijen niet versterkt, maar verzwakt. De regering zegt dat politieke partijen een centrale en onmisbare rol spelen in onze democratische rechtsstaat. De SGP is van mening dat de regering het niet alleen bij woorden moet laten, maar dit ook met de daad moet tonen door meer subsidie beschikbaar te stellen voor politieke partijen. Daad bij het woord!